

KOALICJA POLSKA

PROGRAM

I. PAKT DLA ZDROWIA

Walka z epidemią koronawirusa w Polsce uwypukliła problemy z jakimi zmagają się systemy ochrony zdrowia, dlatego trzeba podjąć pilne działania mające na celu naprawę tych obszarów, które nie funkcjonują jak należy. Cały ten proces musi być podzielony na działania, które musimy podjąć natychmiast, mające na celu skuteczną walkę z koronawirusem, oraz te długofalowe, zmierzające do systemowego poprawienia efektywności leczenia w Polsce. Stawiamy ochronę zdrowia na pierwszym miejscu, bo nie ma nic ważniejszego ponad życie i zdrowie Polaków.

Przywrócenie pełnego działania opieki medycznej

Konieczne jest również jak najszybsze przywrócenie pełnego działania opieki medycznej - ambulatoryjnej i szpitalnej w najczęstszych problemach zdrowotnych Polaków - w tym w chorobach układu krążenia i nowotworowych. Musimy dążyć do pilnego przywrócenia normalnego działania diagnostyki, w tym tomografii i rezonansu, mammografii i usg, a także badań układu krążenia - bez szybkich działań w tym zakresie doprowadzimy do zwiększonej umieralności na te schorzenia. Niezbędne jest także jak najszybsze przywrócenie pełnej pomocy medycznej dla kobiet w ciąży, a także porodów rodzinnych, które są tak ważne dla poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet i dzieci. Kolejnym etapem będzie stopniowe przywracanie normalnej pracy przychodni specjalistycznych dla dzieci i młodzieży oraz gabinetów stomatologicznych i rehabilitacyjnych.

Warunkiem niezbędnym do wprowadzenia wszystkich tych kroków jest oczywiście podejmowanie ich w ścisłym poszanowaniu standardów epidemiologicznych mając na uwadze przede wszystkim bezpieczeństwo pacjentów i personelu medycznego.

Zwiększenie wydatków publicznych na służbę zdrowia do 6,8% PKB

Niedofinansowana ochrona zdrowia potrzebuje pilnego zasilenia, m.in. poprzez przesunięcie środków ze składki rentowej, tak aby obciążenia podatników z tytułu składki zdrowotnej nie wzrosły.

STOP centralizacji i oddłużeniu szpitali samorządowych

Polskie Stronnictwo Ludowe stanowczo sprzeciwia się upaństwowianiu szpitali samorządowych. Palcówki te wymagają dofinansowania i oddłużenia, a nie zmiany właściciela czy zarządzającego.

Europejski Plan Walki z Rakiem

W 2020 r. w Unii Europejskiej u 2,7 mln osób wykryto raka, a kolejnych 1,3 mln osób, w tym ponad 2 tys. młodych ludzi, zmarło na raka. Dzięki staraniom euro parlamentarzystów PSL na forum unijnym został opracowany Europejski Plan Walki z Rakiem. Dzięki niemu 4 mld euro popłynie z budżetu unijnego w najbliższych latach m.in. na wczesną diagnostykę, masowe badania przesiewowe i równy dostęp we wszystkich krajach członkowskich do najnowocześniejszych terapii onkologicznych. Planuje się również zapewnienie pracownikom zajmującym się nowotworami wsparcia w formie programu szkoleń międzyspecjalistycznych, a także stworzenie jednolitego systemu wsparcia i rehabilitacji dla osób po odbytej kuracji onkologicznej.

Darmowe leki, szczepienia i opieka dentystyczna dla dzieci

Ograniczeniem w dbaniu o zdrowie i życie naszych dzieci nie mogą być pieniądze. Obecnie większość rodziców płaci za usługi dentystyczne dla swoich dzieci. Próchnica – wyeliminowana w wielu krajach UE, w polskich realiach dotyka bardzo wielu uczniów. Darmowy dentysta dla dzieci musi być realnie gwarantowany w systemie opieki zdrowotnej. Wprowadzimy też dla dzieci ryczałtową opłatę za leki na receptę i w pełni finansowany przez państwo kalendarz szczepień rekomendowanych.

Polska Fundacja Zdrowia

Państwo nie ma prawa odbierać nadziei osobom ciężko chorym, odmawiając pokrycia kosztów leczenia i skazując ich życie i zdrowie na łaskę zbiorów publicznych. W ostatnim czasie szczególnie widoczny jest problem dzieci dotkniętych chorobą rdzeniowego zaniku mięśni tzw. SMA. Państwo musi wziąć odpowiedzialność za skuteczne leczenie naszych najmłodszych obywateli a najnowsze i najskuteczniejsze leki powinny być refundowane i dostępne dla naszych dzieci. Dlatego też, zamiast Polskiej Fundacji Narodowej, ze środków zabieranych przez nią od spółek Skarbu Państwa na doraźne działania polityczne, utworzymy Polską Fundację Zdrowia. Będzie ona zajmowała się znalezieniem odpowiedniej placówki medycznej, zbieraniem środków i dofinansowaniem skomplikowanych operacji dla polskich pacjentów zagranicą, w każdym przypadku, gdy nasze szpitale nie będą w stanie wykonać takiego zabiegu.

Podniesienie wysokości wynagrodzeń pracowników ochrony zdrowia o 30%

Obok lekarzy i pielęgniarek, konieczne jest zwiększenia wynagrodzenia m.in. fizjoterapeutów, ratowników medycznych, diagnostów laboratoryjnych i techników medycznych, co zapewni im godziwe warunki życia, a w konsekwencji doprowadzi do zahamowania odpływu specjalistycznej kadry medycznej z kraju. Wraz ze wzrostem liczby studentów medycyny musi nastąpić zwiększenie przyjęć na kształcenie w zawodach pielęgniarstwa, ratowników i innych zawodów medycznych.

1000 zł odpisu od podatku za leczenie w prywatnych placówkach ochrony zdrowia

Wskutek zaniedbań polityków obecnej władzy coraz więcej osób nie mogąc skorzystać z publicznej służby zdrowia idzie na prywatne wizyty i płaci dodatkowe pieniądze – państwo przynajmniej w części musi zrekompensować te wydatki, umożliwi to 1000 zł odpis od podatku na osobę za leczenie w prywatnej służbie zdrowia.

Podniesienie limitów przyjęć studentów na studia medyczne

W Polsce brakuje około 20 tys. lekarzy – ze wskaźnikiem 2,4 na 1000 mieszkańców jesteśmy na szarym końcu Unii Europejskiej, w której średni wskaźnik wynosi 3,7. W latach 2004-2019 wyjechało z Polski około 15 tys. lekarzy. Studia medyczne trwają 6 lat, po nich następuje rok stażu, a następnie specjalizacja. Studenci medycyny, z uwagi na stopień trudności studiów – nie mogą podejmować żadnych dodatkowych zajęć. Wprowadzimy system stypendialny dla studentów z biedniejszych i średniozamożnych rodzin.

Ułatwienie otwarcia i ukończenia specjalizacji medycznych

Wprowadzimy długofalowy plan zwiększenia ilości miejsc na poszczególnych specjalizacjach, aby skrócić kolejki do lekarza specjalisty. Młodzi lekarze muszą mieć gwarancję kształcenia w specjalizacji, w której chcą się rozwijać zawodowo. W dobie kryzysu kadr medycznych, rządzący nie mogą stawiać jakichkolwiek barier w rozwoju zawodowym lekarzom, ale muszą zapewnić dostęp i normalne, dostosowane do współczesności, zasady kształcenia medyków.

Zwiększenie kształcenia w specjalnościach niezbędnych dla sprawnego działania systemu

Zwiększona odpowiedzialność w niektórych specjalizacjach medycznych nie idzie w parze z zarobkami, co sprawia, że w niektóre specjalizacje są mniej popularne, jak np. hematologia. Wynik badania histopatologicznego powinien być w ciągu kilku dni, a czeka się obecnie ponad miesiąc, co uniemożliwia podjęcie skutecznej terapii. Należy stworzyć system zachęt dot. wynagrodzenia i rozwoju zawodowego w specjalizacjach mniej popularnych, ale warunkujących sprawne działanie służby zdrowia.

Ustawa o bezpieczeństwie zawodowym pracowników ochrony zdrowia i ograniczenie zjawiska wieloetatowości

Leczenie pacjenta w sytuacji braku środków ochrony indywidualnej, konieczność zapewnienia ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków w pracy, obniżenie wysokości wynagrodzenia w czasie kwarantanny, brak dodatków epidemiologicznych za pracę w warunkach wysoce zakaźnych – to tylko niektóre z problemów z bezpieczeństwem i ochroną w pracy pracowników medycznych. Nie będzie bezpieczeństwa pacjentów, bez zapewnienia bezpiecznych warunków medykom. W jednym akcie prawnym rangi ustawowej zagwarantujemy najważniejsze prawa medyków do pracy w bezpiecznych warunkach.

W czasie pandemii zobaczyliśmy, że praca w wielu miejscach to dla medyka nie tylko obciążenie psychiczne i fizyczne, ale także czynnik ryzyka w przenoszeniu chorób zakaźnych pomiędzy placówkami medycznymi. Dzięki realnemu wzrostowi płac personelu medycznego musimy zatrzymać zjawisko wieloetatowości. Godne zarobki w jednym miejscu bez konieczności ciężkiej pracy w wielu miejscach to jedno z najważniejszych wyzwań dla ochrony zdrowia.

Ustawa o bezpieczeństwie pensjonariuszy i pracowników ośrodków opieki długoterminowej

W domach pomocy społecznej brakuje wytycznych, standardów organizacyjnych, a personel jest traktowany jako pracownicy medyczni drugiego sortu, którym nie przysługują dodatki finansowe należne pracownikom w szpitalach. Doświadczenia z pandemii pokazują jak wysokie ryzyko epidemiologiczne występuje w ośrodkach opieki długoterminowej, dlatego potrzebne są nowe regulacje, które zapewnią odpowiednie standardy bezpieczeństwa dla pensjonariuszy oraz pracowników domów opieki społecznej, warsztatów terapii zajęciowej oraz innych ośrodków opieki długoterminowej. Stworzą one gwarancję bezpieczeństwa dla pensjonariuszy i pracowników sektora opieki długoterminowej oraz stabilne finansowanie koniecznych podwyżek pensji.

Rozwój opieki medycznej w warunkach domowych i w teleopiece

Opieka medyczna w warunkach domowych, jak i teleopieka medyczna, w szczególności względem seniorów staje się już nie tylko potrzebą, ale koniecznością. Nie tylko w czasie pandemii musimy obniżyć liczbę pacjentów osobiście korzystających z pomocy medycznej. W tym celu konieczne jest przede wszystkim:

- uruchomienie linii telefonicznej finansowanej przez NFZ, na której każdy pacjent otrzyma podstawową poradę medyczną, a w razie konieczności e-skierowanie, e-receptę, e-zwolnienie,
- teleporada lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, lekarza specjalisty czy telerehabilitacja powinny stać się standardem finansowanym przez NFZ, znacząco lepiej wycenionym niż tradycyjna porada, aby zachęcić do przyjmowania tych rozwiązań przez placówki medyczne,
- e-recepta, e-zwolnienie, e-skierowanie czy e-zaświadczenie muszą stać się powszechnie stosowanym elementem praktyki działania służby zdrowia bez konieczności osobistego kontaktu pacjenta z lekarzem.

Utworzenie Narodowego Instytutu Chorób Zakaźnych i Reforma Państwowej Inspekcji Sanitarnej

W Polsce musi powstać centralna jednostka naukowa w obszarze chorób zakaźnych wzorowana na paryskim Instytucie Pasteura oraz berlińskim Instytucie im. Roberta Kocha. Powinna ona zająć się opracowaniem odpowiednich procedur i mechanizmów, które uchronią Polaków przed skutkami podobnych epidemii w przyszłości. Naukowcy z takiej instytucji, w oparciu o dowody naukowe, będą wydawać zalecenia dotyczące postępowania społeczeństwa w trakcie epidemii. To tutaj będą powstawać też wzorcowe procedury medyczne dla szpitali, czy domów pomocy społecznej, która pozwoli zapobiegać rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych.

Przepisy ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają już 35 lat i kompletnie nie przystają do dzisiejszej rzeczywistości. Bezpieczeństwo Polaków wymaga nowoczesnej, odbiurokratyzowanej inspekcji sanitarnej, z dobrze wynagradzanymi specjalistami, wyposażonymi w nowoczesne zaplecze diagnostyczne.

Zmiana modelu finansowania oddziałów zakaźnych

W ostatnich latach zniknęło wiele oddziałów i łóżek zakaźnych, bo ich utrzymanie było obciążeniem dla budżetu szpitali i samorządów. W epidemii koronawirusa okazało się jak bardzo brakuje nam łóżek zakaźnych. Dlatego ich finansowanie jeszcze w tym roku musi się zmienić. NFZ musi finansować nie tylko ich bieżącą działalność, ale także zapewnić ryczałtowe finansowanie ich gotowości do udzielania świadczeń zdrowotnych, tak aby w razie zagrożeń epidemicznych były one gotowe na przyjęcie pacjentów.

Zwiększenie liczby lekarzy ze specjalizacją z chorób zakaźnych, a także pielęgniarek epidemiologicznych

Od 2003 roku choroby zakaźne nie były uznawane przez żadnego z ministrów zdrowia za priorytetową dziedzinę medycyny. W konsekwencji zabrakło zachęt do kształcenia się lekarzy w tej dziedzinie, czego efekty odczuliśmy w czasie pandemii. Leczenie chorób zakaźnych musi natychmiast stać się priorytetem kształcenia lekarzy, pielęgniarek, specjalistów zdrowia publicznego i diagnostów laboratoryjnych.

Utworzenie krajowej agencji rezerw dla szpitalnictwa

Agencja Rezerw Materiałowych nie zdała egzaminu z odpowiedzialności za zdrowie Polaków oraz zapewnienie ciągłości pracy placówek medycznych. Ochrona zdrowia potrzebuje odrębnej agencji rezerw z magazynem w każdym z województw, aby szpitalom nigdy nie zabrakło wyposażenia ratującego życie i zdrowie.

II. ROLNICTWO I OBSZARY WIEJSKIE

Rolnictwo to obecnie jedna z najważniejszych gałęzi polskiej gospodarki, to nie tylko miejsca pracy, ale i źródło zdrowej tradycyjnej żywności, a także nasza kultura i tradycja. Sprawimy, że wieś stanie się jeszcze lepszym miejscem do życia, a rolnictwo będzie bardziej opłacalne. Polskie Stronnictwo Ludowe było, jest i będzie obecne na polskiej wsi.

Stawka 0% VAT na tradycyjną, zdrową żywność

Jesteśmy tym co jemy, zdrowa żywność powinna być powszechnie dostępna, ale także cena nie powinna być barierą w jej dostępności. Jednak na przystępności cenowej zdrowej żywności nie mogą tracić jej bezpośredni producenci, tacy jak rolnicy czy sadownicy. Aby to zapewnić konieczne jest wprowadzenie 0% stawki VAT na żywność wytwarzaną w sposób tradycyjny.

Zwiększenie dopłat z Unii do 1200 zł/ha

Obowiązkiem rządu jest stworzenie warunków w których polscy rolnicy na równych zasadach mogą konkurować na wspólnym europejskim rynku. Dlatego w nowym unijnym budżecie dopłaty dla polskiego rolnika powinny być w tej samej wysokości w jakiej otrzymują je farmerzy w krajach tak zwanej starej Unii. Będąc w nowym rządzie doprowadzimy to podniesienia unijnych dopłat do wysokości 1200 zł/ha.

Emerytura Rolnicza

Wcześniejsza emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który po osiągnięciu wieku emerytalnego i udokumentowaniu okresu ubezpieczenia zdecydował się zrezygnować z dalszego prowadzenia gospodarstwa rolnego. Chcemy to zmienić. Prawo do wcześniejszej emerytury nie powinno być powiązane z przekazaniem gospodarstwa.

Fundusz klęskowy

Ciągłe zmiany klimatu powodują, że coraz częściej nawiedzają nas rozmaite klęski żywiołowe. Susza, nawałnice czy lokalne powodzie są ogromnym utrapieniem dla rolników i w jednym momencie potrafią zniszczyć dorobek. Dlatego proponujemy utworzenie Funduszu Klęskowego w wysokości dwóch miliardów złotych, z którego wypłacane będą odszkodowania tym, którzy z powodu nagłych klęsk żywiołowych stracą źródło utrzymania

Mała retencja

Wprowadzimy długofalowy program budowy zbiorników retencyjnych, które, prócz gromadzenia wody, będą też służyły wytwarzaniu prądu. Uprościmy procedury w budowie zbiorników do 5000 m² i będziemy wspierać stosowanie odpowiednich metod agrotechnicznych i upraw zwiększających ilości wody w glebie. Wprowadzimy system dopłat do instalacji nawadniających zakładający finansowanie ze strony państwa nawet 80% kosztów.

Fundusz Wzajemnej Pomocy w Stabilizacji Dochodów Rolniczych

Podstawowym problemem rolników jest brak stabilności dochodów. Celem Funduszu Wzajemnej Pomocy w Stabilizacji Dochodów Rolniczych jest zagwarantowanie producentom rolnym stabilizacji dochodów z prowadzonej przez nich działalności rolniczej w przypadku znacznego ich obniżenia lub w przypadku braku możliwości uzyskania zapłaty za zbyte produkty rolne od podmiotu, który stał się niewypłacalny. Fundusz utworzony będzie z wpłat od producentów rolnych w wysokości 0,1 proc. od wartości sprzedaży produktów rolnych. Rolnicy będą otrzymywali wsparcie w przypadku, gdy ich dochody spadną o 30 proc. w stosunku do ostatnich trzech lat. Rekompensata ma wynosić max. 70 proc. strat.

Odblokowanie handlu ze Wschodem

Odpowiedzialnością państwa jest pozyskiwanie nowych rynków dla polskiej żywności. Otworzymy na nowo rynek wschodni, nie może być tak, że importujemy rosyjski węgiel, a polskie jabłka nie mogą być sprzedawane na wschód.

Wypowiedzenie umowy UE-Mercosur

Umowa Unia Europejska-Mercosur, otwiera rynek europejski na bezcłowy import, m.in. produktów rolno-spożywczych z takich krajów jak Argentyna, Brazylia, Paragwaj, Urugwaj, gdzie nie obowiązują europejskie standardy w zakresie używania pestycydów. Wejście w życie tej umowy godzi więc nie tylko w rolnictwo krajów UE – takich jak Polska, ale przyniesie dalekosiężne, dewastacyjne skutki dla klimatu na świecie.

Promocja polskiej żywności

Pozyskiwanie nowych odbiorców wymaga wzmożonej koordynacji działań polskich związków eksporterów, izb przemysłowo – handlowych oraz struktur rządowych w bardziej skuteczne działania promujące polskie produkty.

Zielone Targi w każdej gminie

Stworzymy Zielone Targi, na których rolnicy, bez opłaty za korzystanie z miejsca na targowisku, będą mogli sprzedawać to, co wytworzą: bez pośredników, bez podatków, – dzięki czemu zdrowa, tradycyjna żywność będzie tańsza i bardziej dostępna.

System ubezpieczeń i kontraktacji żywności po określonej cenie

Praca rolników coraz bardziej uzależniona jest od zjawisk od nich niezależnych. Część ryzyka muszą wziąć na siebie agencje rolne, które wprowadzą system kontraktacji żywności po określonej cenie, a w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych – rekompensować będą straty poniesione przez rolników. Zwiększymy dofinansowanie z budżetu państwa ubezpieczeń dla rolników na wypadek suszy i innych klęsk żywiołowych.

Rekompensaty za straty łowieckie

Zmienimy ustawę prawo łowieckie, która zagwarantuje rolnikom wypłatę rekompensat z tytułu poniesionych strat w uprawach i płodach rolnych wyrządzonych przez dziką zwierzynę. Należne rolnikom odszkodowania powinien gwarantować i wypłacać wojewoda w imieniu właściciela – Skarbu Państwa. Natomiast rozliczenie odszkodowań powinno się odbywać na zasadzie umowy o użytkowanie zwierzyny łownej zawartej między wojewodą z kołem łowieckim.

Promocja polskich ras zachowawczych

Będziemy wspierać hodowlę polskich ras zachowawczych. Sprzyja to promocji lokalnych, regionalnych produktów wyprodukowanych i przetworzonych w gospodarstwach i jest alternatywą dla żywności produkowanej na skalę masową. Ważną sprawą jest znakowanie polskiej żywności i informowanie konsumentów o pochodzeniu produktów. Oznakowanie powinno zawierać wyraźne wskazanie kraju pochodzenia produktu, a nie kraju pakowania.

Dofinansowanie do paliwa rolniczego

Wprowadzimy pełen zwrot akcyzy za olej napędowy wykorzystywany do prac w gospodarstwie dla wszystkich rolników, bez względu na rodzaj prowadzonej produkcji. Rolnicy uzyskają możliwość zwrotu akcyzy - do 120 litrów za 1 hektar użytków rolnych. Będzie to możliwe poprzez złożenie elektronicznego wniosku przez Internet. Wprowadzona zostanie również specjalna karta dla rolnika na zakup paliwa wykorzystywanego do produkcji rolnej, co umożliwi wynegocjowanie dodatkowych rabatów z właścicielami stacji.

Gospodarstwa samowystarczalne energetycznie

Wprowadzimy regulacje, które pozwolą na łatwiejsze zrzeszanie się rolników w grupach producenckich nastawionych oprócz produkcji rolnej na efektywne wytwarzanie energii elektrycznej niezbędnej do prowadzenia działalności rolniczej. Energia produkowana w ten sposób objęta byłaby zwolnieniami podatkowymi, a sprzedaż jej nadwyżek możliwa do odbiorców zewnętrznych w preferencyjnych cenach.

System rezerw nawozów sztucznych

Obecne problemy z zaopatrzeniem naszych rolników w nawozy niezbędne do produkcji rolnej i ich horrendalnie wysokie ceny to jedna z najbardziej ważkich spraw które wymagają pilnej interwencji państwa. Zamiast chwalić się wysokimi wskaźnikami zysku i sprzedaży za granicę państwowe spółki produkujące nawozy powinny skupić się na stabilizacji cen i zwiększeniu dostępności nawozów dla polskich rolników! Państwo powinno stworzyć system skupu nawozów po przystępnych cenach wynegocjowanych z krajowymi producentami i stworzyć rezerwę strategiczną, uruchamianą w sytuacji kryzysu cenowego na rynkach, tak aby polski rolnik mógł przynajmniej z rocznym wyprzedzeniem planować budżet swojego gospodarstwa.

Wsparcie rolnictwa na obszarach górskich

Rejony górskie należą do obszarów o niekorzystnych warunkach przyrodniczych do produkcji rolniczej. Wprowadzimy specjalne instrumenty wspierające rozwój rolnictwa na tych terenach, głównie poprzez rozwój rynków i przetwórstwa produktów lokalnych i regionalnych, i tym samym różnicowania dochodów rolniczych (sprzedaż bezpośrednia i handel detaliczny, wsparcie dla winiarstwa), wsparcie rozwoju gatunków zwierząt tradycyjnie występujących w górach (programy hodowli bydła mięsnego, owiec i kóz, budowa i modernizacja budynków inwentarskich), wsparcie usług w wymiarze środowiskowym, kulturowym oraz w zakresie wykorzystania walorów turystycznych.

Przeciwdziałanie wyludnianiu wsi

Obszary wiejskie w dużym stopniu narażone są na depopulację. Aby jej przeciwdziałać należy podnosić standard życia i pracy na wsi. Naszym ideałem jest Polska bez różnic w jakości życia w mieście i na wsi. Miejsce urodzenia nie może determinować szans edukacyjnych, rozwoju osobistego i zawodowego, standardu życia. Dostępność i poziom usług publicznych muszą być ujednolicone, a poszczególne grupy społeczne mieć poczucie podmiotowości i równego traktowania. Będziemy wspierać samorządy w rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej wsi (inwestycje wodno-kanalizacyjne, komunikacyjne, edukacyjne, kulturalne, internet szerokokopasmowy, projekty społeczne).

Poprawa bezpieczeństwa na drogach na wsi i małych miejscowościach

Większość polskich miast już dziś dysponuje dosyć rozległą siecią tras rowerowych. Nie stanowią jednak one zintegrowanej, spójnej sieci komunikacyjnej. Zrobimy kolejny krok - połączmy istniejące ścieżki zarówno w ujęciu regionalnym, jak i ponadregionalnym. Każda budowa i modernizacja drogi wojewódzkiej, powiatowej i gminnej powinna obejmować budowę chodnika i ścieżki rowerowej (obligatoryjnie w terenie zabudowanym). Wprowadzimy na ten cel dofinansowanie w wysokości 90% kosztów (środki budżetowe i UE).

Reymontówki w każdej wsi

Wieś to nie tylko rolnictwo, to przede wszystkim wyjątkowa przestrzeń do życia, w której znajduje się wielkie bogactwo kulturowe. Naszym zadaniem jest dbanie o rozwój lokalnej tradycji. Pomoże w tym program budowy i remontów wiejskich świetlic. Dzięki temu działaniu stworzymy wyjątkowe miejsce do spotkań i pracy dla Kół Gospodyń Wiejskich, lokalnych grup działania, zespołów muzycznych czy rad sołeckich.

III. RODZINA I POLITYKA SPOŁECZNA

Polityka prorodzinna powinna być priorytetem każdej władzy. Polskie Stronnictwo Ludowe i odpowiedzialny za resort Pracy i Polityki Społecznej w latach 2007-2011 Jolanta Fedak, a w latach 2011-2015 Władysław Kosiniak-Kamysz dali początek polityce prorodzinnej w Polsce rozumianej jako szerokie wsparcie i tworzenie odpowiednich warunków do zakładania i funkcjonowania rodzin w Polsce. Wprowadzenie rocznych urlopów rodzicielskich, rozbudowa sieci żłobków w ramach programu MALUCH czy Karta Dużej Rodziny to milowe kroki tej aktywności. Dziś uważamy, że konieczne jest podjęcie kolejnych kroków, jako jedno z największych wyzwań widzimy zwiększenie dostępności mieszkań dla młodych.

DOBRY START DLA MŁODYCH

Program „Własny kąt”

Dostęp do własnego lokum to dziś olbrzymi problem dla polskich rodzin. Wiele z nich nie stać na zaciągnięcie kredytu na całe życie na ten cel. Dlatego wprowadzimy dofinansowanie do 75 tys. złotych do wkładu własnego niezbędnego do uzyskania kredytu na pierwsze własnościowe mieszkanie lub dom.

50 000zł dotacji na start

Dobre pomysły nie mogą czekać. Dziś przedsiębiorcy korzystają z dotacji z Urzędu Pracy, które wynoszą 20 tys. zł. Dla wielu branż to zbyt niska kwota. Proponujemy podniesienie kwoty bezzwrotnej dotacji do 50 tys. zł.

„Ziemia za złotówkę” i projekt energooszczędnego domu dla młodych rodzin

Dla wszystkich rodzin, które chcą osiedlić się poza miastem przygotowaliśmy program „Ziemia za złotówkę”. Dzięki niemu osoby do 35. roku życia będą mogły nabywać za symboliczną złotówkę działkę budowlaną z zasobów państwowych. Wraz z działką uzyskają pozwolenie na budowę i projekt domu energooszczędnego.

UŁATWIENIA DLA RODZIN

Rozwinięcie programu 500+

Polskie Stronnictwo Ludowe było jedynym środowiskiem politycznym z opozycji, które poparło wprowadzenie tego programu. Jesteśmy bowiem opozycją konstruktywną i uważamy, iż dobre projekty ustaw należy popierać niezależnie od tego od kogo pochodzą. Liczy się bowiem wspólny cel, jakim jest poprawa jakości życia polskich rodzin. Obecnie, szczególnie wobec galopującej inflacji, konieczne jest rozbudowanie tego programu o coroczny mechanizm waloryzacyjny oparty o rozwiązania przyjęte przy waloryzacji emerytur i rent. Pozwoli to na utrzymanie wartości siły nabywczej świadczenia, pomimo wzrostu cen podstawowych towarów i usług.

Bezpłatne żłobki i kluby malucha

Wszyscy rodzice powinni mieć wybór, czy po urodzeniu dziecka chcą zostać w domu czy wrócić do pracy. W pierwszym roku życia dziecka to proste, bo wprowadziliśmy roczne urlopy rodzicielskie. A co później? Pierwszym krokiem powinno być potrojenie liczby żłobków i klubów dziecięcych. Tak zrobimy. To jednak nie wystarczy. Musimy sprawić, żeby placówki stały się dostępne dla wszystkich rodziców. Dlatego zagwarantujemy polskim rodzinom 35 godzin tygodniowo darmowej opieki żłobkowej.

Urlop Rodzinny

Polskie Stronnictwo Ludowe złożyło projekt ustawy zakładający wprowadzenie kolejnego, po rocznym urlopie macierzyńskim, płatnego rocznego urlopu do wykorzystania na opiekę nad dziećmi lub starszymi niesamodzielnymi członkami rodziny. Pozwoli on wspomóc niewydolny dziś system opieki instytucjonalnej nad niesamodzielnymi osobami starszymi, a także ułatwi organizację czasu rodzicom dzieci w wieku przedszkolnym.

PAŃSTWO PRZYJAZNE DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1000 zł dla dzieci i 500 zł dla dorosłych osób niepełnosprawnych bez progu dochodowego

Wprowadzimy dodatek na rehabilitację w wysokości 500 zł dla wszystkich osób niepełnosprawnych, bez progu dochodowego. Podwyższymy świadczenie wychowawczego przysługującego rodzicom dzieciom niepełnosprawnych do wysokości 1000 zł

Zmiana zasad orzecznictwa o niepełnosprawności

Potrzebna jest zmiana zasad orzecznictwa o niepełnosprawności; celem orzecznictwa powinna być w pierwszym rzędzie pomoc osobie niepełnosprawnej w wyborze formy aktywności adekwatnej do stwierdzonej niepełnosprawności, a nie określenie cechy i stopnia niepełnosprawności.

Premia za aktywność zawodową

W odróżnieniu od dotowania przedsiębiorstwa za zatrudnienie, pomoc finansowa powinna być przyznana samej osobie w formie premii za aktywność zawodową, zwiększającej wynagrodzenie od pracodawcy czy z samodzielnej działalności gospodarczej.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Osoba niepełnosprawna musi poczuć, że jest potrzebna. Zamiast środków przekazywanych dzisiaj na PFRON pracodawcy powinni inwestować w staże i rozwój zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Pomocne w tym zakresie będą również programy edukacyjne realizowane w szkołach.

Wsparcie skierowane do opiekunów osób niepełnosprawnych

Wsparcie opiekunów miałooby przede wszystkim formę zwrotu kosztów usług, zarówno dla osoby niepełnosprawnej, jak i dla opiekuna. Powinno to umożliwić opiekunom znalezienia indywidualnej równowagi między opieką a własną pracą i życiem, a także rozbudowę sektora wspierającego na zasadach rynkowych.

Likwidacja barier

Wdrożymy wieloletni program poprawy dostępności z określeniem 3 kategorii obiektów. Dotyczy to budynków użyteczności publicznej, infrastruktury komunikacyjnej oraz treści cyfrowych udostępnianych przez instytucje państwa i samorządy.

SOLIDARNOŚĆ MIĘDZYPOKOLENIOWA

„Polska się starzeje” – to stwierdzenie o nieco pesymistycznym zabarwieniu coraz częściej pojawia się w przestrzeni publicznej. Proces zwiększania się populacji osób w wieku poprodukcyjnym jest faktem, który stanowi jedno z największych wyzwań naszej rzeczywistości. Z jednej strony trzeba zadbać o sprawnie funkcjonującą ochronę zdrowia i zabezpieczenie finansowe emerytów, a z drugiej – przygotować gospodarkę, instytucje opieki nad seniorami i system wsparcia dla stale zwiększającej się grupy osób w jesieni wieku. Posłużą temu propozycje Polskiego Stronnictwa Ludowego, które zostały wypracowane w dialogu ze środowiskami seniorów w całej Polsce.

Emerytura bez podatku dla wszystkich, a nie dla wybranych

To, co dziś zabiera państwo – podatek od emerytury – musi zostać w kieszeni emeryta. Musimy skończyć z zabieraniem emerytom pieniędzy – na które pracowali przez całe życie i które były już opodatkowane. Emerytura bez podatku to wyraz solidarności międzypokoleniowej. Większość seniorów żyła i pracowała w systemie, który nie pozwalał zapracować sobie na dostatnie, spokojne życie na starość. Wprowadzenie projektu spowoduje średnio 250 złotych więcej co miesiąc w portfelu seniora. Oznaczać to będzie około 3.000 złotych rocznie więcej dla naszych seniorów, dla porównania „trzynasta” emerytura wynosiła jedynie 888 zł.

Praca emeryta bez podatku dochodowego

W Polsce już około 770 tys. emerytów zdecydowało się kontynuować pracę po osiągnięciu wieku przejścia na emeryturę. W ostatnim czasie to przyrost o ponad 200 tys. Jest to pozytywne zjawisko, które najczęściej jest jednak spowodowane bardzo niskimi emeryturami, które zmuszają do tzw. „dorabiania do emerytury”. Należy wesprzeć tę aktywność zwalniając takie przychody emerytów z podatku dochodowego i zagwarantować 10% podwyżki pobieranej emerytury dla tych emerytów, którzy pomimo osiągnięcia wieku emerytalnego zdecydują się na dalszą aktywność zawodową.

Emerytury stażowe

Duża część Polek i Polaków zaczyna aktywność zawodową bardzo wcześnie, co powoduje, iż szczególnie przy pracy ciężkiej fizycznej, nie może pracować w zawodzie w wieku np. 60 i więcej lat bo nie pozwala im na to zdrowie. Polki i Polacy powinni mieć możliwość wcześniejszego przejścia na pełną emeryturę po spełnieniu ustawowych warunków takich jak osiągnięcie wieku 55 lat przez kobiety i 60 lat przez mężczyzn oraz przepracowaniu odpowiednio 35 i 40 lat pracy.

Ogólnopolska Karta Seniora

Wprowadzimy Ogólnopolską Kartę Seniora dla wszystkich osób, które osiągnęły ustawowy wiek emerytalny. Seniorzy będą mogli korzystać ze zniżek na zasadach przewidzianych w Ogólnopolskiej Karcie Dużej Rodziny, którą wprowadziliśmy w 2014 r. Zniżki będą dostępne zarówno w podmiotach podległych państwu jak i u przedsiębiorców. Pozwoli to seniorom zaoszczędzić pieniądze podczas zakupów w sklepach, wyrabianiu dokumentów czy wyjść do teatru lub kina.

Dom seniora w każdej gminie

W jednym miejscu stworzymy przestrzeń dla seniorów do spotkań towarzyskich, warsztatów kulinarnych, działalności społecznej, budowania więzi międzypokoleniowych. Także do opieki terapeutycznej i rehabilitacji. Domy seniora odpowiedzą na wszystkie te potrzeby. Zagwarantujemy profesjonalną opiekę – fizjoterapeuty, pielęgniarki, ratownika medycznego, psychologa – przez 8 godzin dziennie, 7 dni w tygodniu.

Rady Seniorów w gminach, powiatach i województwach

Proponujemy obowiązkowe tworzenie Rad Seniorów na wszystkich szczeblach samorządu: gminnym, powiatowym oraz wojewódzkim. Rady miałyby charakter konsultacyjny, doradczy i inicjujący działania, ze szczególnym naciskiem na realizację polityki senioralnej. Pozwoli to pobudzić aktywność obywatelską osób starszych w społeczności lokalnej.

Wsparcie Uniwersytetów Trzeciego Wieku i Klubów Seniora

Podwoimy środki przeznaczone na rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starczych.

IV. EDUKACJA

Dzisiaj jednym z największych wyzwań dotyczących edukacji jest odpolitycznienie polskiej szkoły, a także zapewnienie stabilnego systemu finansowania oświaty. Obowiązkiem państwa jest zapewnienie dzieciom i młodzieży wykształcenia gwarantującego dobre perspektywy życiowe i dającego szansę na równy start na rynku pracy, nie tylko polskim, ale też europejskim. Obecny system nie odpowiada tym potrzebom, a największym jego wrogiem jest niestabilne finansowanie. Obecny niewydolny system edukacji trzeba uporządkować, ale można to zrobić tylko w dialogu z organizacjami zawodowymi nauczycieli, samorządowcami i uczniami. Fundamentem takiego uporządkowania jest wprowadzenie stabilnego finansowania oświaty poprzez pełną subwencję oświatową dla samorządów, pokrywającą wszystkie potrzeby płacowe nauczycieli.

Budżet Państwa odpowiedzialny w pełni za pensje nauczycieli

Samorządy mają obecnie wielkie problemy ze sfinansowaniem wielu zadań, nie tylko własnych, ale też zleconych. Przykładem jest subwencja oświatowa, która nie wystarcza na pokrycie w całości zapotrzebowania na wypłaty pensji nauczycieli. Państwo powinno przejąć całą odpowiedzialność za wypłacanie pensji dla nauczycieli, dzięki czemu samorządy nie będą musiały w to angażować własnych pieniędzy, które będzie można przeznaczyć na inne ważne cele, w tym te związane z zajęciami pozalekcyjnymi i sportem dla dzieci i młodzieży.

Płace i odbudowanie prestiżu zawodu nauczyciela

Prestiż zawodu nauczyciela musi zostać odbudowany, dlatego m.in. średnia płaca nauczyciela na etacie musi równać się średniej płacy w gospodarce. Spowoduje to zwiększenie atrakcyjności zawodu nauczyciela. W obecnym systemie państwo nie zapewnia też finansowania szkoleń i kursów – musi się to zmienić, ponieważ nie można wymagać od nauczycieli ciągłego doskonalenia zawodowego bez przeznaczania środków na ten cel.

Fundusz Stypendialny

Od pewnego czasu zmagamy się z odpływem absolwentów naszych szkół wyższych do innych krajów, gdzie proponowane im są lepsze warunki finansowe za wykonywaną przez nich pracę. Wspólny rynek pracy UE to wielki przywilej, jednak nie można dopuścić, aby kształcący się w polskim systemie specjaliści wyjeżdżali zaraz po studiach za granicę i zasilali inne gospodarki. Szczególnie szkodliwe są ubytki specjalistów w służbie zdrowia, kierunkach inżynierskich czy branży IT. Studentów tych należy zachęcić do podjęcia deklaracji o pracy w Polsce przynajmniej przez okres 10 lat po studiach.

Mając to na uwadze należy utworzyć specjalny Fundusz Stypendialny, który zagwarantuje każdemu studentowi, który podejmie takie zobowiązanie, stypendium w wysokości 1000 zł przez cały okres studiów. Środki na ten cel będą przekazywały spółki skarbu państwa z wypracowywanych przez siebie zysków. Stypendium takie pozostanie bezzwrotne, pod warunkiem wypełnienia deklaracji poprzez wykonywanie pracy w Polsce lub dla podmiotu polskiego, przynajmniej przez 10 z 15 lat przypadających po zakończeniu studiów.

Ograniczenie liczebności klas i posiłek dla każdego ucznia

Przepełnione klasy stały się prawdziwą złą złą polskich szkół. W takich warunkach ciężko zapewnić edukację na odpowiednio wysokim poziomie. Rozwiązaniem jest stopniowe ograniczenie liczby uczniów w klasie do maksymalnie 25 osób.

Niestety wciąż wielu polskich uczniów nie tylko przychodzi do szkoły głodna, ale też wychodzi z niej bez posiłku. Każdy uczeń powinien otrzymywać dwudaniowy posiłek w szkole, niezależnie od statusu majątkowego ich rodziców.

Angielski od pierwszej klasy i nowe przedmioty nauczania

Znajomość języków obcych to klucz do możliwości oferowanych przez współczesny świat. Dlatego konieczne jest minimum 5 godzin nauki języka angielskiego w tygodniu, już od pierwszej klasy szkoły podstawowej. Należy również rozszerzyć ofertę edukacyjną szkół o nowe obowiązkowe przedmioty nauczania: podstawy ekonomii oraz wiedzę o ekologii i zdrowym trybie życia, w tym o odżywianiu się.

iTornister – interaktywny tablet

Najwyższy czas powiedzieć „stop” niszczeniu szans rozwoju dla dzieci z małych ośrodków. One mają prawo mieć takie same szanse na godne życie i dobre zarobki jak ich rówieśnicy w wielkich miastach. Uruchomimy program iTornister na który złoży się tablet z Internetem i wszystkimi niezbędnymi podręcznikami dla każdego dziecka na wsi i w małych miejscowościach.

Świetlice w szkołach podstawowych

Zpracowani rodzice często kończą zajęcia w późnych godzinach popołudniowych. Bardzo często dzieci, które kończą zajęcia o wcześniejszych porach pozbawione są opieki gdyż w szkołach brakuje świetlic. Każda szkoła podstawowa powinna zapewniać bezpłatną, profesjonalną opiekę pozalekcyjną dla uczniów do czasu powrotu rodziców z pracy.

V. ZDROWA ZIELONA POLSKA

Ochrona klimatu i zatrzymanie niebezpiecznych zmian w środowisku naturalnym to nasze zobowiązanie wobec przyszłych pokoleń. Nie ma już czasu na rozważanie propozycji związanych z zatrzymaniem katastrofy klimatycznej. Działać trzeba jak najszybciej. Dlatego Polskie Stronnictwo Ludowe jako odpowiedzialne środowisko polityczne od lat postuluje, składa projekty ustaw i wprowadza rozwiązania, które gwarantują życie w zdrowej zielonej Polsce.

Zielona energia

Systematycznie będziemy odchodzić od węgla. Naszym celem jest 50% udział OZE w polskim miksie energetycznym do 2030 roku. Przywrócimy stałe taryfy za produkcję energii odnawialnej i obniżymy VAT do 8% na rozwiązania oparte na OZE.

Energetyka prosumencka

Polacy nie mogą być zaskakiwani coraz wyższymi rachunkami za energię. Czas skończyć z monopolizacją tego sektora, trzeba oddać produkcję energii w ręce Polaków. Powrót do taryf stałych dla prosumentów oraz opust do 50 kW również dla firm i przedsiębiorców. Uproszczenie rozliczeń międzysąsiedzkich w przypadku odsprzedaży energii elektrycznej przez prosumenta. Jedna stawka VAT 8% dla OZE montowanego przez osoby fizyczne, bez względu na miejsce instalacji oraz wprowadzenie taryf i rekompensat gwarantowanych dla użytkowników prywatnych.

Zatrzymanie „importu” śmieci do Polski

W ostatnich latach do kraju sprowadzane są rekordowe ilości śmieci – musimy zatrzymać proces zaśmiecania kraju przez odpady sprowadzane na nielegalne składowiska, które zagrażają życiu i zdrowiu Polaków

Butelkomaty w każdym markecie

Wprowadzimy obowiązkowy mechanizm depozytowy (kaucyjny), obejmujący odpady opakowaniowe po napojach. Systemy depozytowe, oparte o tzw. butelko mauty mają m. in. Niemcy, Szwecja, Norwegia, Holandia, Litwa, Estonia i Dania. Chcemy aby wszystkie duże sklepy w Polsce również miały obowiązek ustawienia takich butelkomatów. Pozyskamy w ten sposób odpad, który podlegał będzie odzyskowi, co umożliwi uzyskanie z niego surowców i ich ponowne wykorzystanie do produkcji nowych wyrobów.

Koniec z reklamówkami jednorazowymi w sklepach

Należy wreszcie skończyć z foliowymi jednorazowymi reklamówkami w sklepach. Obecnie w każdym sklepie zużywane ich są setki i tysiące dziennie – do pakowania warzyw, owoców czy innego towaru na wagę. Wprowadzimy obowiązek zastąpienia ich opakowaniami biodegradowalnymi i kompostowalnymi, tak by niedługim okresie czasu plastik jako jednorazowe opakowanie dla tych towarów w sklepach był już tylko wspomnieniem.

Znakowanie opakowań

Obowiązek segregacji śmieci to jedna z fundamentalnych zasad jakie powinniśmy stosować codziennie żeby dokładać swoją „cegielkę” do ochrony środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Ograniczamy w ten sposób produkcję szkodliwych dla środowiska surowców używanych przy pakowaniu produktów. Należy ułatwić ten proces segregacji poprzez wprowadzenie odpowiedniego oznakowania opakowań, tak by segregujący odpady nie miał najmniejszych wątpliwości do którego pojemnika dane opakowanie powinno trafić.

Walka ze smogiem

Głównym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z prywatnych budynków. Jeśli chcemy wygrać ze smogiem, musimy zakazać instalacji pieców i kotłów, które nie spełniają standardów bezpieczeństwa. Dofinansowanie do zakupu pieców powinno wynosić do 75% kosztów, a po spełnieniu kryterium dochodowego 100% kosztów. To inwestycja w zdrowie Polaków, która się zwróci.

Cofnięcie ustawy antywiatrakowej

Umożliwimy instalowanie wiatraków przez wspólnoty mieszkańców. Powstawanie nowych elektrowni wiatrowych będzie uzależnione od zgody lokalnej społeczności.

Standardy nowych budynków

Standardy nowych budynków od roku 2025 będą nie gorsze niż domów pasywnych - z największym pozyskiwaniem energii z zewnątrz i ograniczeniem ucieczki ciepła. Będziemy dążyć do powstawania budynków plusenergetycznych – wytwarzający więcej energii niż pobierający.

Fotowoltaika

Będziemy wspierać energetykę rozproszoną, prosumencką, w szczególności fotowoltaikę. Własna produkcja prądu musi się opłacać, a nadwyżki oddawane będą do sieci. Zlikwidujemy bariery administracyjne związane z przyłączami. Wprowadzimy panele fotowoltaiczne na budynkach publicznych takich jak: urzędy, szkoły czy pływalnie. Wprowadzimy system punktowania projektów budowlanych za wdrażanie rozwiązań ekologicznych przy wydawaniu pozwoleniu na budowę. Za odpowiednią liczbę punktów wprowadzimy system dopłat do przyjaznego środowiska pokrycia dachowego, połączony z instalacją paneli fotowoltaicznych.

Biogazownie

Wprowadzimy rozwiązania służące powstawaniu biogazowni, w tym opartych na beztlenowej fermentacji, dzięki czemu spełniać będą najwyższe standardy ochrony środowiska i nie będą powodowały uciążliwości zapachowej. Biogazownie będą prócz elektryczności i nawozów, dostarczają ciepło do sieci ciepłowniczej.

Budowa zbiorników retencyjnych i elektrowni wodnych

Efektom będzie magazynowanie wody, co chroni przed powodzią i suszą oraz produkcja energii elektrycznej dzięki użyciu wody.

„Czasowstrzymywacz”

Dwukrotna zmiana czasu w każdym roku nie znajduje obecnie ani uzasadnienia społecznego, ani ekonomicznego. Utrzymanie zmiany czasu stanowi anachronizm i przyczynia się do wielu negatywnych skutków o charakterze zdrowotnym i gospodarczym. Prowadzi do rozregulowania zegara biologicznego, którego rytm stanowi fundamentalne znaczenie dla zdrowia każdego człowieka i wpływa niekorzystnie na samopoczucie, objawiając się m.in. w kłopotach ze snem czy problemami z koncentracją. Zgodnie z decyzjami podjętymi na forum UE państwa członkowskie powinny odejść w najbliższych latach od zasady dwukrotnej zmiany czasu w roku – jako PSL jesteśmy zdania, że trzeba to zrobić natychmiast, dlatego złożyliśmy odpowiedni projekt ustawy, który zakłada pozostawienie na stałe tzw. „czasu letniego” w Polsce.

VI. GOSPODARKA, INWESTYCJE I FINANSE

Warunkiem sfinansowania wielu pomysłów programowych i inicjatyw jest stabilny wzrost gospodarczy i płynące z niego do budżetu środki finansowe. Dlatego też tak dużą uwagę przywiązujemy do wsparcia polskiej przedsiębiorczości m.in. poprzez takie programy jak dobrowolny ZUS, który będzie skłaniać do podejmowania działalności, zmniejszać szarą strefę i w perspektywie kilku lat przyniesie zwiększone wpływy do budżetu.

Niestety, niepokojąco wygląda obecnie stopa inwestycji w Polsce – spadła ona do 18,2-18,8% w ostatnich dwóch latach. Pogłębiający się chaos w wymiarze sprawiedliwości, niepewność co do prawomocności wyroków i porządku prawnego odstrasza od inwestowania – zarówno inwestorów krajowych, jaki i zagranicznych. Przywrócenie pewności i stabilności porządku prawnego to podstawa do tego, aby zwiększyć skłonność do inwestowania. Jest to jedno z najpilniejszych zadań, które stawia przed nami dzisiejsza rzeczywistość. Zwiększenie stopy inwestycji w Polsce do 25%, a więc o ponad 32 % od stanu obecnego to warunek stabilnego rozwoju Polski przez najbliższe lata i stałego zwiększania wpływów do budżetu.

Obniżenie stawki VAT na energię elektryczną do 8%

Remedium na szalejące obecnie ceny energii elektrycznej nie są bony ani rekompensaty dla wybranych grup społecznych. Polskie Stronnictwo Ludowe proponuje rozwiązanie systemowe – jednolita stawka VAT na energię elektryczną powinna być natychmiast obniżona z 23% do 8%. Bo rachunki za prąd płacą wszyscy odbiorcy, a nie tylko niektórzy.

Elektrownie gazowe

Dla zintegrowania energetyki zawodowej z rozbudową systemów OZE i sieci KSE konieczna jest budowa bloków gazowych, które stopniowo będą zastępować bloki węglowe. Inwestycja w nowe elektrownie gazowe to niższe koszty budowy, bardziej elastyczna praca w systemie, szybszy proces inwestycyjny, większa sprawność i większa bezobsługowość, co przy połączeniu ze źródłami opartymi na energii odnawialnej da wymierny efekt regulacyjny w systemie elektroenergetycznym. Bloki te powinny być zlokalizowane zwłaszcza w północnej części kraju. Zastępowanie wysłużonych bloków węglowych gazowymi jest konieczne dla stabilizacji pracy systemu, ale też zmniejszy koszty związane z emisją CO₂.

Sieci przesyłowe i dystrybucyjne

W ostatnich trzech latach zostały ograniczone inwestycje związane z rozbudową Krajowego Systemu Elektroenergetycznego. Jest to zagrożenie dla bezpieczeństwa energetycznego kraju – nowopowstałe bloki i farmy wytwarzające energię z OZE muszą być bezpiecznie powiązane z siecią przesyłową.

Zlikwidujemy białe plamy na mapie energetycznej Polski

Rozwój sieci elektroenergetycznej, w tym dystrybucyjnej, na wschodzie i północy kraju poprawi pewność zasilania, umożliwi rozwój przedsiębiorstw a co za tym idzie utworzenie nowych miejsc pracy, zwiększy wpływy z podatków do mniejszych gmin, i podniesie standard życia mieszkańców.

Współpraca z innymi krajami której celem powinna być ochrona europejskich producentów stali

Konieczne jest podjęcie współpracy z innymi krajami UE w celu solidarnej ochrony europejskiego rynku stali. Polska powinna zaproponować wprowadzenie europejskiego podatku dla importu produktów przemysłu stalowego. To pozwoli zminimalizować ryzyko przeniesienia produkcji objętej ETS poza granice UE, gdzie nie ma obowiązku ponoszenia kosztów związanych z zakupem jednostek EUA (Co₂).

Wodór – jako paliwo przyszłości

Wdrożymy nowoczesne, innowacyjne technologie przemysłowe do separacji wodoru z gazu koksowniczego. Paliwo może zostać wykorzystane do wprowadzenia ekologicznego transportu publicznego w aglomeracji Górnośląsko-Zagłębiowskiej (300 autobusów do 2023 r.). Umożliwimy tym samym rozwój innowacyjnego przemysłu produkcji autobusów i samochodów dostawczych z napędem wodorowym i produkcja samochodów dostawczych z napędem wodorowym.

VII. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Polscy przedsiębiorcy i ich firmy to dzisiaj jedna z najbardziej poszkodowanych grup przez obecną władzę. Prowadzący działalność gospodarczą są obciążani kolejnymi podatkami, działają w niestabilnym otoczeniu prawnym, nie będąc pewnymi co przyniosą kolejne miesiące. Polskie Stronnictwo Ludowe jest reprezentantem przedsiębiorców w parlamencie, stawiając na dialog ze środowiskiem i składając ustawy ułatwiające prowadzenie działalności gospodarczej.

Żadnych nowych podatków przez dwa lata po ustaniu stanu pandemii

Przedsiębiorcy muszą odbudować się po pandemii, nie można na nich nakładać żadnych nowych obciążeń finansowych. Tymczasem władze wywracając z dnia na dzień dotychczasowy system podatkowy burząc stabilność i przewidywalność przepisów prawa mogą doprowadzić do upadku wielu przedsiębiorców.

Powszechny Samorząd Gospodarczy

Jestem zwolennikiem przywrócenia Powszechnego Samorządu Gospodarczego w Polsce. Instytucja ta funkcjonowała w naszej przestrzeni prawnej przed II wojną światową i - jak wskazuje wielu przedsiębiorców, powinna zostać reaktywowana. Pozwoli to poprawić efektywność działania przedsiębiorstw, pomoże ustanowić sprawne sądownictwo gospodarcze oraz przyczyni się do rozwoju szkolnictwa zawodowego.

Dobrowolny ZUS dla przedsiębiorcy

Wysoki i stale rosnący ZUS jest często barierą dla podejmowania działalności gospodarczej. Dlatego zaproponuje wprowadzenie Programu Dobrowolny ZUS dla Przedsiębiorców. Samozatrudniony będzie mógł zdecydować, czy chce opłacać ZUS, czy z tego rezygnuje, ponosząc konsekwencje nieopłacania składki. Proponowane rozwiązanie jest szansą, że więcej osób zdecyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej, co zwiększy wpływy do budżetu z podatków, a także zwiększy ilość pieniędzy w systemie ochrony zdrowia. Ponadto wprowadzenie takiej możliwości zapobiegnie likwidowaniu działalności gospodarczej przez osoby, które nie mają wysokich przychodów i nie wytrzymują płacenia składek na ZUS. Dotyczy to w szczególności właścicieli małych sklepów, aptek, warzywniaków, kwiaciarni, zakładów fryzjerskich, warsztatów, zakładów rzemieślniczych - w gestii osób je prowadzących należy pozostawić, czy chcą płacić cały ZUS, czy jedynie składkę zdrowotną.

Ograniczenie biurokracji

Bardzo częstym problemem podnoszonym przez przedsiębiorców jest kwestia nieustających kontroli ze strony różnych urzędów państwowych. Uniemożliwia to normalne funkcjonowanie firm, nie wspominając już o ich rozwoju. Dlatego należy wprowadzić limit kontroli firmy przez poszczególne instytucje państwowe na poziomie jednej kontroli na rok.

Podobnie jeśli chodzi o coraz bardziej rozbudowany obowiązek sprawozdawczości. Nie może być tak, że przedsiębiorca całą energię potrzebną na prowadzenie i rozwój firmy zużywa na ciągłe kontrole i niezliczone sprawozdania.

Zmiany w prawie dotyczącym działalności gospodarczej

Kolejnym z utrapień polskich przedsiębiorców jest ogrom nagłych zmian w prawie dotyczącym działalności gospodarczej. Obecna władza potrafi uchylać ustawy nawet w jedną dobę, a potem niejednokrotnie kilkanaście razy nowelizować te złe i przygotowane w pośpiechu przepisy.

Szkodzi to gospodarce, gdyż stwarza niepewność co do ciągłości poszczególnych rozwiązań prawnych. Rozwój firm natomiast, to dalekosiężne planowanie, o które bardzo trudno w naszej rzeczywistości legislacyjnej. Dlatego proponujemy aby każda taka zmiana ustawowa, wymagała obligatoryjnie tzw. „rządowej ścieżki legislacyjnej” z pełną gamą konsultacji społecznych, w tym przede wszystkim zaopiniowania jej przez Radę Dialogu Społecznego.

Zwolnienie lekarskie od pierwszego dnia opłacane przez ZUS

Pandemia Koronawirusa wywarła olbrzymie piętno na naszym systemie ochrony zdrowia, ale też na polskiej gospodarce. Wprowadzane podczas kolejnych fali pandemii ograniczenia w postaci lockdownów przyniosły olbrzymie straty dla przedsiębiorców. Pracownicy często również korzystali ze zwolnień lekarskich, co generowało kolejne koszty po stronie przedsiębiorców, którzy zgodnie z Kodeksem Pracy płacą za pierwsze 30-dni zwolnienia lekarskiego pracownika, a dopiero potem obowiązek ten przejmuje ZUS. Dlatego postulujemy przejęcie płatności za zwolnienie chorobowe od pierwszego dnia przez ZUS.

VIII. SAMORZĄD I SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Olbrymi skok cywilizacyjny ostatnich lat - to jak zmienił się nasz kraj - to w dużej mierze zasługa tysięcy samorządowców, radnych, wójtów, burmistrzów, prezydentów, starostów i marszałków. Polskie doświadczenia samorządowe są często podawane za przykład w innych krajach na świecie jako rekomendowany wzór do naśladowania. Fundamentem demokracji i silnego państwa jest stabilna samorządność, to władze centralne powinny przyjąć zasadę niepogarszania sytuacji ustrojowej i ekonomicznej samorządów – w przypadku przyjmowania rozwiązań, które mają negatywny wpływ na finanse samorządów, zwłaszcza na dochody własne, przyjmowane powinny być automatycznie rozwiązania rekompensujące o charakterze systemowym i niedyskrecjonalnym.

Chcemy Polski dobrych gospodarzy, szczęśliwych, twórczych ludzi, którzy nie muszą być zarządzani, bo sami potrafią podejmować słuszne decyzje. Dlatego tak ważne dla budowy społeczeństwa obywatelskiego jest wsparcie organizacji pozarządowych i inicjatyw oddolnych.

Decentralizacja władzy

Uważamy, że zadania publiczne są realizowane zdecydowanie bardziej efektywnie na poziomie lokalnym i regionalnym, niż za pośrednictwem centrali. To ludzie „na dole” wiedzą lepiej, jakie mają potrzeby i potrafią skuteczniej szukać na nie dobrych odpowiedzi. Chcemy Polski zdecentralizowanej, w której decyzje zapadają jak najbliżej mieszkańców. Za tym musi iść również gwarancja finansowania zadań samorządów oraz lokalnych inicjatyw.

Nowa ustawa o dochodach samorządów

•Wobec ostatnich zmian w systemie podatkowym, jeszcze bardziej uwypuklił się problem niewystarczających środków jakimi dysponują samorządy na realizację coraz większej ilości zadań własnych i zleconych. Wszystkie te zmiany rzutują na ograniczenie samorządowych środków na kulturę, sport, czy usługi publiczne realizowane w gminach, powiatach i województwach. Odpływowi pieniędzy z budżetów samorządów należy zapobiegać poprzez wydzielenie dla nich odpowiedniej części wpływów z podatku VAT i PIT które mogłyby zasilić podupadające finanse sektora samorządowego. Proponujemy konkretny udział w

PIT

- gmina: 44% (wzrost o 5,77%) – corocznie weryfikowane w związku z realizacją przepisów Ustawy o pomocy społecznej
- powiat: 14% (wzrost o 3,75%)
- województwo: 2% (wzrost o 0,4%)

CIT

- gmina: 9% (wzrost o 2,29%)
- powiat: 3% (wzrost o 1,60%)
- województwo: 19% (wzrost o 4,25%)

Ustawa Metropolitalna

Będziemy aktywnie wspierać dążenia dużych polskich miast do wprowadzania do ich funkcjonowania Ustaw Metropolitalnych. Są one szansą na szybszy rozwój i lepszą jakość życia ich mieszkańców. Obecnie takie rozwiązania są dopuszczalne jedynie w województwie śląskim. Należy rozszerzyć te możliwości także na inne miasta wojewódzkie, które zgłaszają chęć zawiązania takich związków. Pozwala to na szybszy rozwój regionu, większą integrację skupionych w nim gmin poprzez m.in. wspólne planowanie inwestycji, lepsze wykorzystywanie funduszy unijnych czy sprawniejszą organizację transportu i komunikacji.

Jeden gospodarz w regionie

Gospodarzem regionu powinien być samorząd wojewódzki, współpracujący z samorządem powiatowym i gminnym. Urzędy wojewódzkie, jako organy władzy państwowej, powinny odpowiadać wyłącznie za sprawy bezpieczeństwa i nadzór prawny. Utrzymywanie dwóch rozbudowanych administracji: wojewody i marszałka - to brak dbałości o fundusze publiczne.

Subwencję inwestycyjną dla samorządów

Niekorzystne dla jednostek samorządu terytorialnego zmiany w systemach podatkowych planowane przez rząd od roku 2022, zwiększone zapotrzebowanie samorządów na środki inwestycyjne wymuszają działania systemowe. Zapowiedziana subwencja inwestycyjna powinna być oparta o zobiektywizowane kryteria i skierowana do szerokiej reprezentacji jednostek samorządowych. Kryterium przyznawania środków dla danego samorządu powinny być realne potrzeby mieszkańców, a nie kolor legitymacji partyjnej władz lokalnych.

Zwrot VATu dla samorządów za zrealizowane inwestycje

Wprowadzimy możliwość zwolnienia z VAT dla samorządów realizujących inwestycje publiczne (w całości lub w wybranych strategicznych dla polityki państwa obszarach). Środki „zaoszczędzone” w ten sposób przez samorzady będą musiały zostać przeznaczone na inwestycje prorozwojowe.

Reforma planowania i zagospodarowania przestrzennego

Reforma systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego jest niezbędna – zbyt często koszty nowych inwestycji ponoszą w znacznej mierze lokalne społeczności, nie otrzymując w zamian lepszego standardu życia. Koniecznym jest wprowadzenie przejrzystych procedur, stabilnych planów i transparentności, które zmniejszą ryzyko inwestycyjne. Nowe przepisy nie pozwolą na budowanie osiedli bez wyposażenia ich w szkoły, przedszkola, żłobki, tereny rekreacyjne i zieleń. Ograniczymy rozlewanie się zabudowy miast, co zmniejszy presję na środowisko naturalne.

Wzmocnienie rad sołeckich

Sołtys jest funkcjonariuszem publicznym działającym w imieniu państwa i samorządu gminy najbliższe ludzi, dlatego też, powinien być wynagradzany, tak jak każdy pracownik administracji samorządowej. Proponujemy również wzmocnienie roli sołectw poprzez umożliwienie im, tak jak organizacjom pożytku publicznego, pozyskiwania (poza budżetem gminy) środków na wykonywanie planowanych zadań. Projekt ustawy, przewidujący powyższe rozwiązania, będzie zakładał także możliwość przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz sołectwa właściwego ze względu na miejsce zamieszkania podatnika.

Stabilne finansowanie dla organizacji pozarządowych

Polski sektor organizacji pozarządowych potrzebuje impulsu rozwojowego i uniezależnienia się od konkursów grantowych ustawiających NGO w pozycji klienta władzy. Zwiększymy z 1 do 2 procent kwotę podatku dochodowego, którą będzie można przekazać na wskazaną organizację pożytku publicznego, a także wprowadzimy dofinansowanie z budżetu państwa na działalność statutową w kwocie odpowiadającej 50% zebranych wpłat z podatku dochodowego. Na poziomie lokalnym, w komisjach samorządowych przyznających granty, obowiązkowo powinni być reprezentowani przedstawiciele organizacji pozarządowych zapewniający transparentność rozstrzygnięć finansowych.

STOP dla upaństwowienia OSP

OSP są stowarzyszeniami i jednostkami ochrony przeciwpożarowej. Muszą pozostać niezależne i samorządne. Nie dopuścimy do upaństwowienia OSP i przejęcia przez Państwo mienia, wyposażenia, samochodów i budynków będących w posiadaniu OSP. Wszystkie akty prawne i dokumenty decydujące o działalności OSP będą tworzone wspólnie ze strażakami i publicznie konsultowane. Zarządzenie środkami z budżetu państwa przeznaczonymi na OSP będzie tylko w gestii władz OSP, a nie urzędników i polityków.

Obniżka VAT na sprzęt pożarniczy

Każda jednostka OSP, aby skutecznie mogła dbać o bezpieczeństwo lokalnych społeczności, musi mieć odpowiedni sprzęt. Obecnie stawka podatku VAT na sprzęt pożarniczy wynosi 23%. To błąd! Stanowi to znaczny wydatek dla samorządów nie tylko przy zakupie drobnego sprzętu ratowniczego, ale szczególnie przy zakupie samochodów ratowniczo-gaśniczych. Proponujemy powrót do 8% stawki VAT na sprzęt pożarniczy.

Finansowanie sprzętu i umundurowania

Potrzeby zazwyczaj przekraczają możliwości finansowe jednostek OSP. Wynika to z wysokich kosztów zakupu specjalistycznego sprzętu oraz mundurów pożarniczych – zarówno dla strażaków ochotników, jak i przedstawicieli młodzieżowych drużyn pożarniczych. Dlatego proponujemy powrót do obowiązującego wcześniej systemu wsparcia, uwzględniającego podmiotowość Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP we wspieraniu jednostek ochotniczych straży pożarnych.

Łączenie kariery zawodowej ze służbą strażaka ochotnika

Strażacy-ochotnicy to również pracownicy, rolnicy czy przedsiębiorcy. Dlatego w uznaniu ich ciężkiej służby składkę zdrowotną i wypadkową dla strażaków bezpośrednio uczestniczących w akcjach bojowych pokryje budżet państwa rekompensując tym samym stratę pracodawcy. Natomiast pracodawca zatrudniający strażaka z aktualnymi uprawnieniami będzie płacił niższą składkę od ubezpieczenia od ognia o 50%. Strażakom będzie także przysługiwał ekwiwalent za udział w akcji bojowej równy co najmniej najniższej godzinowej stawce wynagrodzenia. Środki na taki ekwiwalent będą pokrywane przez gminę ale potem refundowane w całości z budżetu państwa. Strażacy Ochotnicy będą również mieli prawo do dodatkowych dni wolnych od pracy na czas akcji bojowych i szkoleń oraz diet z tego tytułu na zasadach podobnych do żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej. Strażakom z OSP będzie przysługiwała również możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę o miesiąc za każdy rok wyjazdowy, w którym uczestniczył bezpośrednio w akcjach ratowniczych.

Młoda Ochotnicza Straż Pożarna

Obejmiemy systemowym wsparciem Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych w taki sam sposób jak wspierane są organizacje harcerskie. Nauczyciele i dyrekcja szkół będą zachęcać i pomagać w tworzeniu wspólnie z OSP przyszłolnych Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. Ponadto umożliwimy od 16 roku życia udział w części teoretycznej szkolenia podstawowego dla strażaków OSP. Wtedy już po ukończeniu 18 roku życia młody strażak przystępowałby do egzaminu.

Program Modernizacji Remiz Strażackich

W ramach powszechnego systemu ochrony ludności oraz środków przeznaczonych na obronę cywilną powstanie Program Modernizacji Remiz Strażackich. Zapewni to wyposażenie remiz w odpowiednie zaplecze logistyczne (agregat prądotwórczy, zaplecze kuchenne, chłodnia, łazienki z prysznicami) i stworzy tzw. „Bezpieczne Punkty” przy każdej remizie strażackiej. Natomiast jeśli chodzi o sprzęt indywidualny to umundurowanie ochronne dla każdego przeszkolonego strażaka ochotnika po ukończonym szkoleniu podstawowym będzie zapewniane ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w takiej samej formie jak dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej.

Wsparcie innych ratowniczych formacji ochotniczych

Będziemy wspierać ratowników, niosących pomoc w całym kraju. W tym celu wprowadzimy wsparcie systemowe dla Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratowniczego, Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i innych ochotniczych organizacji ratunkowych z uwzględnieniem ich specyfiki na zasadach takich samych jak dla Ochotniczych Straży Pożarnych.

Emerytury strażackie

Wprowadzimy dodatek do emerytur dla strażaków ochotników. 20 złotych za każdy rok w służbie, za każdy udokumentowany rok bycia czynnym członkiem ochotniczej straży pożarnej", a jego kwota "podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja.

Współpraca z Państwową Strażą Pożarną

Przywrócimy punkty preferencyjne dla strażaków-ochotników przy naborze do PSP i do szkół pożarniczych, a każda jednostka OSP będzie miała opiekuna merytorycznego z ramienia KP PSP oraz JRG.

Wsparcie organizacji pozarządowych na terenach wiejskich

Proponujemy specjalne granty dedykowane pozarządowym organizacjom, które z uwagi na swoje umiejscowienie na terenach wiejskich mają utrudniony dostęp do środków publicznych. Chodzi tu przede wszystkim o Zespoły Folklorystyczne, Koła Gospodyń Wiejskich i Ludowe Zespoły Sportowe, a także inne organizacje, których rola w aktywizacji społeczności lokalnych i popularyzowaniu kultury ludowej jest nie do przecenienia. W tym celu zostaną zagwarantowane dedykowane im środki w budżecie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Obecnie organizacje pozarządowe z terenów wiejskich muszą rywalizować o wsparcie finansowe z wieloma innymi, co powoduje często brak środków i utratę potencjału rozwojowego wsi.

IX. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Jednym z najważniejszych wyzwań z jakimi trzeba będzie zmierzyć się po przejściu rządów w Polsce, jest położenie kresu narastającemu dziś chaosowi w wymiarze sprawiedliwości i przywrócenie stabilności i pewności co do prawa. Sytuacja do jakiej doprowadzili rządzący zagraża bezpieczeństwu państwa i godzi w interesy wszystkich obywateli.

Pierwszym krokiem w drodze do uzdrowienia sytuacji w tej dziedzinie jest wprowadzenie kompleksowego pakietu ustaw, które przywrócą niezależność Krajowej Rady Sądownictwa, cofną szkodliwe zmiany w strukturze Sądu Najwyższego i zagwarantują stabilność funkcjonowania tych instytucji.

Należy również stale dążyć do urealnienia wpływu obywateli na procesy związane ze sprawowaniem władzy. Część władzy sprawowana teraz de facto przez liderów partyjnych musi wrócić w ręce obywateli.

Pakiet ustaw likwidujący chaos w wymiarze sprawiedliwości

Kryzys wywołany przez nieodpowiedzialnych polityków przeniósł się bezpośrednio na sale sądowe. Są to kolejne ludzkie dramaty będące konsekwencją odraczania rozpraw i przedłużającego się do horrendalnych rozmiarów czasu oczekiwania na orzeczenia. Niezależnie od kroków podejmowanych wobec Polski przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, musimy sami doprowadzić do końca tego impasu i dualizmu prawnego.

Potrzebne jest powołanie okrągłego stołu ds. wymiaru sprawiedliwości w którym decydujący głos będą mieli niezależni fachowcy, a nie politycy. Wśród ekspertów ze środowisk sędziowskich i innych zawodów prawniczych i w dialogu z nimi powinno być wypracowane rozwiązanie w postaci pakietu ustaw porządkujących sytuację w instytucjach wymiaru sprawiedliwości. Musi on zawierać rozwiązania przywracające niezależność Krajowej Rady Sądownictwa, zniesienie represyjnych przepisów z tzw. „ustawy kagańcowej” czy naprawienie sytuacji w Sądzie Najwyższym i Trybunale Konstytucyjnym.

Kolejnym krokiem będzie przeprowadzenie realnej reformy wymiaru sprawiedliwości, której celem nie będą czystki kadrowe, a skrócenie postępowań, obniżenie kosztów sądowych, łatwiejszy dostęp obywateli do sądów i odbudowa zaufania Polaków do instytucji państwa prawa.

Sprawne Sądy

Wymiana prezesów sądów i demontaż najważniejszych instytucji wymiaru sprawiedliwości to żadna reforma. Polacy oczekują rzeczywistych zmian w sądownictwie, dlatego doprowadzę do wprowadzenia zmian mających na celu przede wszystkim skrócenie postępowań sądowych i obniżenie kosztów, które ponoszą wszyscy szukający sprawiedliwości w sądzie. Pomogą w tym z pewnością Sędziowie Pokoju, którzy będą wybierani w lokalnych społecznościach i zajmą się rozstrzygnięciem drobnych sporów sądowych. Konieczne jest jak najszybsze złożenie projektów ustaw o obniżeniu kosztów sądowych w sprawach cywilnych oraz postępowaniach przed sądami administracyjnymi i w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Dzień referendalny

Konieczne jest ustanowienie jednego dnia w roku, w którym byłyby przeprowadzane referenda dotyczące spraw ważnych dla obywateli, zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym. Referendum to najbardziej demokratyczne narzędzie kontroli społecznej oraz wpływu obywateli na władze. To wielka szansa na aktywizację społeczeństwa, które brałoby udział we współdecydowaniu o ważnych sprawach nie tylko raz na kilka lat, przy okazji wyborów. Dzień referendalny byłby okazją, przy której obywatele mogliby pokazać rządzącym żółtą lub czerwoną kartkę. W ten sposób zwiększyłaby się odpowiedzialność polityków sprawujących funkcje publiczne.

X. POLITYKA OBRONNA I SIŁY ZBROJNE

Sytuacja przy granicy z Białorusią jasno pokazała, że rola sił zbrojnych i polityki obronnej wciąż jest bardzo istotna. Konieczna jest modernizacja naszego wojska i odpolitycznienie armii.

Finansowanie Armii

Konieczne jest utrzymanie stałego wzrostu wydatków na armię do poziomu 2,5% PKB do roku 2030 ale większość tych środków musi być wydana w polskim przemyśle zbrojeniowym, w myśl zasady „Bądźmy silni tym, co produkujemy”, która jest motywem przewodnim programu wsparcia polskiego przemysłu zbrojeniowego. Zakupy zagraniczne muszą natomiast przewidywać inwestycje oraz transfer najnowocześniejszych technologii z zagranicy do polskiego przemysłu zbrojeniowego. Bez tego nie ma realnego wzmocnienia naszego potencjału obronnego i nie rozwijają się polskie zakłady zbrojeniowe.

Zwiększenie Zdolności Bojowych Polskiej Armii

Konieczne jest zwiększenie liczebności żołnierzy zawodowych polskiej armii do liczby 150.000 tysięcy, w szczególności powiększenie korpusu szeregowych i podoficerów. Tworzenie nowych jednostek wojskowych powinno być konsultowane w ramach sejmowych komisji i realizowane w ścisłej współpracy z rządem i władzami lokalnymi, aby w maksymalnym stopniu wykorzystać wszystkie programy rozwoju regionów, gdzie takie jednostki mają powstać.

Polski Przemysł Zbrojeniowy

Należy doprowadzić do głębokich zmian w funkcjonowaniu polskiego przemysłu zbrojeniowego, w tym przede wszystkim w Polskiej Grupie Zbrojeniowej, której obecna działalność nie przynosi odpowiednich korzyści dla przemysłu i gospodarki. Program PSL-u w tej materii zakłada wsparcie dla wszystkich polskich spółek zbrojeniowych.

Obok zamówień w koncernach zagranicznych, konieczne są rozwiązania systemowe, których celem będzie skierowanie wielomiliardowych zamówień na sprzęt wojskowy do polskich przedsiębiorców, zatrudniających polskich pracowników, którzy płacą podatki do naszego budżetu.

Dzięki temu z tytułu różnego rodzaju podatków i składek, do budżetu państwa wpłynie nawet kilkadziesiąt miliardów złotych, które będzie można przeznaczyć na ratowanie służby zdrowia, pomoc osobom niepełnosprawnym, rencistom i emerytom.

Modernizacja Techniczna Sił Zbrojnych

Obecny Plan Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych wymaga radykalnych zmian, a w szczególności połączenia różnych zadań w programy, podobnie jak to uczyniono we Francji, Wielkiej Brytanii czy w USA. Efektem proponowanych zmian będzie zwiększenie zdolności przemysłowych zakładów zbrojeniowych kluczowych dla bezpieczeństwa państwa.

Powinniśmy przy tym unikać rozwiązań pomostowych, w postaci zakupu od innych krajów używanego sprzętu wojskowego, wszędzie tam gdzie nie jest to konieczne dla utrzymania zdolności bojowej jednostek o znaczeniu strategicznym. Obecnie bardzo wiele programów modernizacji i zakupów niezbędnego sprzętu dla polskiej armii jest w nieskończoność odwlekanych. Takie działania to swego rodzaju ucieczka od rozwiązania najpoważniejszych problemów modernizacyjnych polskiej armii i przerwienie ich na następnego ministra lub rząd.

Wojska Obrony Terytorialnej

Wojska Obrony Terytorialnej powinny zostać elementem składowym zawodowej armii i podlegać jej dowództwu, a nie Ministrowi Obrony Narodowej. Pozwoli to żołnierzom służącym obecnie rotacyjnie, na dalszy rozwój i ewentualne kontynuowanie służby w charakterze żołnierza zawodowego.

Należy również w większym stopniu wykorzystywać potencjał Ochotniczych Straży Pożarnych, które są bardzo dobrze przygotowane do akcji ratowniczych i zapobiegania skutkom klęsk żywiołowych, a nie mają wystarczającego wsparcia ze strony państwa. Część środków, którymi dysponuje Minister Obrony Narodowej, powinna być skierowana na rozwój i wsparcie wyposażenia jednostek OSP.

Odpolitycznienie Armii

Nie politycy, ale przełożeni żołnierzy powinni być kreatorami ich kariery zawodowej. To dowódcy jednostek wojskowych muszą wskazywać na określone stanowiska służbowe podwładnych żołnierzy, a nie politycy czy urzędnicy MON, całkowicie lekceważąc opinię dowódców, a nawet wbrew ich stanowisku. Takie sytuacje miały miejsce niejednokrotnie w kilku minionych latach i doprowadziły do osłabienia struktury dowódczej i potencjału kadrowego Wojska Polskiego.

Wojskowa Służba Zdrowia

Elementem bezpieczeństwa państwa jest też Wojskowa Służba Zdrowia, dostępna zarówno w kraju dla żołnierzy oraz weteranów wojennych, jak również w czasie misji medycznych. Wojskowa Służba Zdrowia musi być też w pełni gotowa do udzielania pomocy wszystkim obywatelom w sytuacji zagrożenia ze strony chorób zakaźnych i innych zagrożeń biologicznych. Dlatego należy zadbać o jej kadry, rozwój infrastruktury oraz bazy medycznej, tak istotnej dla bezpieczeństwa obywateli.

XI. POLITYKA ZAGRANICZNA

Żyjemy w czasach wyjątkowej niestabilności i widocznej zmiany światowych realiów geopolitycznych. Podstawą skutecznej polityki zagranicznej jest jej konsekwentne prowadzenie i wspólne wyznaczenie celów strategicznych na kolejne 5, 10 i 15 lat. Dziś tego brakuje. Polska z jednego z głównych państw Unii Europejskiej, stała się państwem, które nie znajduje się przy głównym stole gdzie podejmowane są kluczowe dla Wspólnoty decyzje. PSL jako opowiada się za pozostaniem Polski w Unii Europejskiej. Priorytetem polskiej polityki zagranicznej powinno być budowanie sojuszy i wzmocnienie pozycji Polski na arenie międzynarodowej. W globalnym wyścigu samodzielnie niewiele można osiągnąć.

Silna Polska w silnej Unii Europejskiej

Nie ma bezpieczeństwa Polski bez Unii Europejskiej, dlatego powinniśmy dążyć do wpisania naszego członkostwa we Wspólnocie Europejskiej do Konstytucji. Posiadając taki przepis w Konstytucji, będziemy zabezpieczeni przed nieodpowiedzialnymi krokami ze strony niektórych polityków, którzy swoim postępowaniem starają się za wszelką cenę skłócić Polskę z resztą rodziny europejskiej. Jest to bardzo groźne, bo może w przyszłości doprowadzić do opuszczenia przez nas tej wspólnoty bądź usunięcia z niej przez zniechęcone taką postawą państwa, dla których kontynuacja i dalszy rozwój ścisłej współpracy w ramach UE jest podstawową wartością.

Grupa „Północ-Południe”

Nasza polityka zagraniczna musi się skoncentrować na przywróceniu Polsce roli jednego z „rozgrywających” państw w ramach Unii Europejskiej, zamiast obecnej roli państwa „rozgrywanego”. Teraz bowiem, bardzo często przy podejmowaniu decyzji w kwestiach kluczowych dla żywotnych interesów Polski, niektóre kraje tzw. „Starej Unii” wykorzystują nieudolność obecnego rządu i faktyczną izolację Polski w ramach UE do marginalizowania naszego głosu – jak na przykład w kwestii dyrektywy w sprawie tzw. „transportowców”.

Wobec daleko niewystarczającej obecnie roli Grupy Wyszehradzkiej czy zamrożenia spotkań państw Trójkąta Weimarskiego (którego działalność na najwyższym szczeblu trzeba bezwzględnie reaktywować), oraz wyjścia Wielkiej Brytanii ze Wspólnoty, należy zaproponować nowy format grupy państw UE, które powinny wytyczać kierunki i nadawać odpowiednią dynamikę sprawom ważnym dla Zjednoczonej Europy. Mając to na uwadze, Polska powinna podjąć inicjatywę utworzenia Grupy „Północ-Południe”, która będzie się składać z sześciu państw o największym znaczeniu gospodarczo-politycznym w danym regionie Europy. Tworzyć ją powinny: Hiszpania, Włochy, Francja, Niemcy, Polska i Szwecja. Pozwoli to na powrót Polski do głównego stołu decyzyjnego UE.

Zabezpieczenie polskich interesów w Wielkiej Brytanii

Wielka Brytania to jeden z kluczowych partnerów Polski, szczególnie na płaszczyźnie kontaktów handlowo-gospodarczych. Niedawno dokonany Brexit spowodował, iż Polska polityka w Unii Europejskiej będzie znacznie trudniejsza niż dotychczas. Wielka Brytania była dla nas naturalnym sojusznikiem reprezentując sprawy północnej części Europy wobec Francji, Włoch czy Hiszpanii. Musimy zrobić wszystko, aby zabezpieczyć interesy naszych przedsiębiorców i pracowników na Wyspach i wykorzystać ściśle więzi z Wielką Brytanią do uczynienia z Polski łącznika pomiędzy nią, a Unią Europejską.

Polityka Wschodnia

Jednym z celów polityki zagranicznej musi być odbudowanie nieistniejącej właściwie obecnie polskiej polityki wschodniej. Strategicznym interesem Polski jest wzmacnianie suwerenności Białorusi i Ukrainy. Polska polityka, szczególnie wobec Ukrainy, musi jednak opierać się na fundamencie prawdy historycznej, chociaż niejednokrotnie jest ona trudna dla obu narodów. Tylko wtedy relacje na linii Polska-Ukraina będą mogły się rozwijać, co pozwoli skutecznie zabiegać o utrzymanie prozachodniej orientacji Kijowa. Nie można również rezygnować z dialogu – jakby on nie był trudny – z Rosją. Utraciliśmy, kiedyś bardzo dobre, relacje z rosyjską opozycją, a zerwanie umowy o małym ruchu granicznym z Okręgiem Kaliningradzkim utrudniło skutecznie życie mieszkańcom terenów przygranicznych. Polska polityka wschodnia musi być krytyczna wobec agresywnych zapędów Putina, ale nie antyrosyjska.

Wspólne Cele Strategiczne

Podstawą skutecznej polityki zagranicznej jest jej ciągłość, nie może ona być polem konfliktu politycznego. Rada Bezpieczeństwa Narodowego i fora parlamentarne poświęcone polityce międzynarodowej powinny spotykać się regularnie i często. Rada Bezpieczeństwa Narodowego powinna się zbierać co najmniej raz na kwartał. Polska racja stanu to coś więcej, niż doraźne interesy polityczne jednego rządu czy partii.

Promocja Polski na Świecie

Musimy aktywnie promować Polskę, jej dorobek kulturowy i gospodarczy za granicą. Podmioty, które miały pełnić tę rolę, jak Polska Fundacja Narodowa, dysponująca olbrzymim budżetem, nie radzą sobie z tym zadaniem i są często wykorzystywane do doraźnej walki politycznej.

Polska w kontaktach z innymi państwami nie może mieć barw politycznych, wszyscy zagraniczni partnerzy powinni postrzegać nas jako jedność, dlatego rozwiązania dotyczące promocji Polski i ochrony jej dobrego imienia powinny być wypracowane w porozumieniu wszystkich sił politycznych, tak, żeby na zewnątrz nasze działania były spójne i konsekwentne.

Polska w globalnym wyścigu

W ciągu dwóch kolejnych dekad wymiana towarowa Europy z Chinami wzrosnąć może kilkanaście razy. Musimy odnieść korzyści z tworzącego się właśnie „Nowego Jedwabnego Szlaku”, dlatego polskie przedsiębiorstwa powinny aktywnie uczestniczyć w powstawaniu centrów przeładunkowo-logistycznych i w wymianie handlowej - pozostanie jedynie krajem tranzytowym nie przyniesie wymiernych korzyści dla gospodarki. Konieczne są efektywne działania na rzecz zwiększenia współpracy gospodarczej z Chinami, oraz z drugim bardzo ważnym państwem tego regionu – Indiami. Wzmocni to nie tylko naszą pozycję w polityce gospodarczej i wyznaczaniu nowych jej kierunków, ale też zwiększy bezpieczeństwo.

Dyplomacja gospodarcza

Polska dyplomacja została zaprzęgnięta ostatnio do realizacji partyjnych interesów grupy rządzącej. Zamiast wspierania polskich przedsiębiorców, zabiegania o wzrost eksportu i budowania polskiej marki - zlikwidowano pionierzy ekonomiczno-handlowe w ambasadach. Polscy przedsiębiorcy nie mogą już liczyć na pomoc placówek dyplomatycznych. Natomiast na całym świecie reprezentowanie interesów ekonomicznych jest głównym zadaniem dyplomacji. Dlatego należy zrobić wszystko aby zapewnić wsparcie polskim przedsiębiorcom w poszukiwaniu nowych kontaktów handlowych i otwieraniu nowych rynków na polskie towary, w tym na nasze najlepsze dobro eksportowe – zdrową, tradycyjną żywność. Trzeba też zwrócić uwagę na kadry dyplomatyczne, które w ostatnim czasie mocno upartyjnione, powinny przejść proces odpolitycznienia, aby na całym świecie reprezentowali nas prawdziwi dyplomaci – bezpartyjni urzędnicy dbający o interes wszystkich Polaków, a nie partyjni nominaci zainteresowani wyłącznie spełnianiem życzeń obecnej władzy.

XII. SPORT I KULTURA

Od kilku lat możemy zaobserwować pewne zawłaszczanie kultury i sportu przez polityków. Wywierają oni finansową presję, aby podporządkować sobie wolnych z natury twórców kultury i przedstawić zmagania sportowe w kontekście polityki, podkreślając obecność na nich czołowych postaci z obozu władzy. Z takim podejściem należy natychmiast skończyć. Sport i Kultura nie mogą mieć barw politycznych.

Bezpartyjne Media Publiczne w rękach Organizacji Pozarządowych

Zarządzanie mediami publicznymi powinno się znaleźć w rękach organizacji pozarządowych. Tylko bezstronne media są w stanie obiektywnie relacjonować rzeczywistość, efektywnie propagować kulturę i dbać o tożsamość narodową. Nie udźwignie tego ciężaru w pełni upolityczniona telewizja czy radio, które zamiast pokazywać rzetelnie fakty manipuluje nimi i ukierunkowuje opinię publiczną na „jedyną słuszną linię”.

Polski Komitet Olimpijski dysponentem środków budżetowych na sport

Polski sport w ostatnim czasie święcił wiele sukcesów. Jesteśmy dumni z osiągnięć polskich sportowców na arenie międzynarodowej. Nie sposób jednak uniknąć wrażenia, że tych sukcesów mogłoby być znacznie więcej, gdyby decyzje co do wielkości środków finansowych były podejmowane przez najwyższej klasy ekspertów – takich jacy zasiadają we władzach Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Są to ludzie z wybitnym dorobkiem w dziedzinie sportu, wiedzą i doświadczeniem. We władzach zaś są przedstawiciele w zasadzie wszystkich ogólnopolskich związków sportowych, stowarzyszeń i klubów, którzy będą gwarantowali bezstronność przy podziale środków i opieranie decyzji o przyznaniu pieniędzy jedynie na przesłankach merytorycznych, a nie politycznych jak to niejednokrotnie ma miejsce dzisiaj.

Wsparcie sportu na wsi i w małych ośrodkach

Musimy wyrównać dostęp do infrastruktury i fachowej myśli trenerskiej wśród wszystkich dzieci i młodzieży. Do tej pory udało się zrobić wiele w tym względzie, szczególnie w zakresie infrastruktury, ale należy zwiększyć efektywność działań poprzez przekazanie większej ilości środków do dyspozycji dużych organizacji sportowych działających w Polsce Lokalnej. Do Krajowego Zrzeszenia Ludowych Zespołów Sportowych czy Szkolnego Związku Sportowego powinny być bezpośrednio przekazane w programach wieloletnich środki finansowe pozwalające na długofalowe planowanie i finansowanie zadań w zakresie rozwoju amatorskiego i zawodowego sportu na terenach wiejskich i małomiasteczkowych. PSL to zagwarantuje!

Efektywne finansowanie kultury

Należy zwiększyć w budżecie państwa środki finansowe przeznaczone na kulturę. Obecnie stanowią one ok. 5 mld zł. Należy zwiększyć tę kwotę co najmniej do 7 mld zł w kolejnych latach. Środki te powinny być równomiernie rozdysponowane według zadeklarowanych potrzeb na wszystkie szczeble samorządu. Dostęp do kultury musi być powszechny.

XIII. MAMY PLAN. WALKA Z INFLACJĄ

W Polsce mamy do czynienia z bezprecedensową serią podwyżek stóp procentowych. Stopa referencyjna wzrosła z bardzo niskiego poziomu 0,10% we wrześniu 2021 do 6,5% obecnie. To poziom wyższy niż ten, z którym borykaliśmy się w czasach kryzysu w 2008 roku. Z jednej strony prezes NBP każe wszystkim Polakom zacieśniać pasa, podwyższając stopy procentowe, a z drugiej pan premier Morawiecki mówi „luzować i obniżyć”. To niezwykle niebezpieczne. Do tego dochodzi słaba złotówka, która traci w stosunku do kursu dolara, franka i euro, powoduje wzrost cen towarów importowanych, w tym gazu i ropy. Pętla inflacyjna się nakręca. Nasze bezpieczeństwo ekonomiczne zależy od tego, jak będzie prowadzona polityka.

Niska inflacja

Do niskiej inflacji doprowadzi m.in.:

- zerowa marża od kredytów,
- obligacje NBP oprocentowane 15 proc.,
- likwidacja podatku Belki.

Więcej inwestycji

W obecnym czasie wynagrodzenia, pieniądze przechowywane na kontach oszczędnościowych lub deponowane na lokatach tracą codziennie na wartości. Nie ma lepszego sposobu na budowanie stabilności finansowej niż przez inwestowanie. Dzięki odpowiedniemu lokowaniu kapitału nie tylko ochronimy środki finansowe Polaków przed inflacją, ale zapewniamy również dodatkowe finanse na realizację nowych projektów.

• Aby zwiększyć liczbę inwestycji PSL proponuje:

- dobrowolny ZUS,
- ulgę budowlano-remontową,
- zakończenie sporu z UE,
- apolityczny wymiar sprawiedliwości i spokój legislacyjny.

Tania energia

Od momentu zakręcenia przez Rosję kurka z gazem ceny energii biją kolejne rekordy. Polska, chcąc się uniezależnić od rosyjskiego węgla, gazu i ropy, musi wykorzystać wszystkie możliwości, by jak najszybciej zastąpić te paliwa alternatywnymi a tym samym zapewnić Polakom bezpieczeństwo energetyczne w dłuższej perspektywie.

W realizacji planu uzyskania taniej energii PSL wymienia:

- uwolnienie energii z OZE,
- rekompensatę energetyczną dla przedsiębiorców i gospodarstw domowych,
- dopłatę do węgla, oleju opałowego, peletu, ekogroszku,
- Orlen – koncern paliwowy nie rozrywkowy.

Tańsza żywność

Wzrost cen żywności już dziś jest przerażający. Wszystko wskazuje jednak na to, że prawdziwe podwyżki są dopiero przed nami.

Do tego, aby żywność była tańsza, przyczynić się mogą:

- dopłaty do tony nawozów, a nie do hektara,
- korytarze eksportowe z Ukrainy,
- narodowy program retencji, ponieważ „Polska pustynnieje”.

Naszym celem jest wyrównywanie szans, godna jakość życia, i to, żeby praca się opłacała.

Mamy plan, jak pokonać inflację, jak wyjść z kryzysu gospodarczego, jak docenić ludzi aktywnych, ciężko pracujących. Działamy w myśl zasady: „bez pracy nie ma kołaczy”.

SPIS TREŚCI

I. PAKT DLA ZDROWIA	str. 3
II. ROLNICTWO I OBSZARY WIEJSKIE	str. 7
III. RODZINA I POLITYKA SPOŁECZNA	str. 11
IV. EDUKACJA	str. 15
V. ZDROWA ZIELONA POLSKA	str. 17
VI. GOSPODARKA, INWESTYCJE I FINANSE	str. 19
VII. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	str. 21
VIII. SAMORZĄD I SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE	str. 23
IX. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	str. 27
X. POLITYKA OBRONNA I SIŁY ZBROJNE	str. 28
XI. POLITYKA ZAGRANICZNA	str. 30
XII. SPORT I KULTURA	str. 32
XIII. MAMY PLAN. WALKA Z INFLACJĄ	str. 33

KOALICJA POLSKA

www.psl.pl

